

Тема: Картини довколишнього світу, природи у поезії «Садок вишневий коло хати» - інша, художня реальність, створена уявою митця за допомогою засобів образної мови.

Мета: навчальна – продовжити знайомство учнів із поезіями Т.Шевченка, навчити відтворювати настрої пейзажної лірики; розвивати вміння виразно читати поетичні твори, аналізувати їх;

виховна – виховувати почуття прекрасного;

розвивальна – розвивати уміння висловлювати власні відчуття, відтворювати настрої пейзажних поезій.

Цілі. *Учні знають:* ідейний зміст поезії «Садок вишневий коло хати...»; особливості виразного читання пейзажних віршів.

Учні вміють: виразно читати напам'ять поезію, розкривати роль вжитих художніх засобів, описувати почуття, викликані прочитаним.

Обладнання: репродукція картини Т.Шевченка «Селянська родина»; запис пісні «Родина» (слова В.Крищенка, муз. О.Злотника), запис романсу «Садок вишневий коло хати...»

Перебіг уроку

*Все відцвітає, і жовкне, і гине,
Вітром розноситься, ніби сміття.
Тільки родина – як вічна зернина
На невмирущому полі життя.
В.Крищенко*

I. Організаційний момент:

Визначення емоційної готовності до уроку.

II. Перевірка домашніх завдань:

Проведення міні-конкурсу ораторського мистецтва на виразне читання поезії Т.Шевченка «За сонцем хмаронька пливе».

III. Актуалізація опорних знань:

1. Літературна вікторина «Найкращий знавець поезії «За сонцем хмаронька пливе».

Визначити 2 команди (по 5 учнів). Біля дошки розгадати кросворд упродовж 10 хвилин. Виграє та команда, яка першою впорається із завданням, видавши правильні відповіді.

Кросворд для команди №1

По вертикалі:

1.Що робить хмаронька? (*пливе*)

По горизонталі:

2.Хмара розстилає... (*поли*).

3. Хмара покриває сонце, як... (*мати*).

4.Туман...море і хмароньку (*закриває*).

5.Хмаронька покриває сонце рожевою... (*пеленою*).

Кросворд для команди №2

1.Образ твору, наділений епітетом «сивий»... (*туман*).

2.Хмара покриває сонце, як... (*мати*).

3.Туман закриває море, неначе... (*ворог*).

4.Жанр лірики (*пейзажна*).

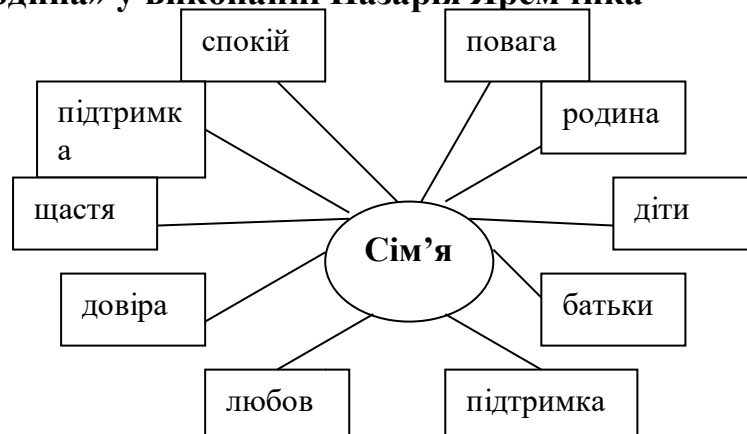
5.Чого жде ліричний герой, мов матері діти? (*світу*)

II. Підсумок конкурсу. Визначення переможців.

III. Експрес-опитування:

- Що вам відомо про пейзаж? З якою метою його використовують у художній літературі?
- Як ви ставитеся до власної родини?
- Чому ви знаходитеся у центрі вашої сім'ї?
- Скласти асоціативний ряд до слова «сім'я».

Звучить пісня «Родина» у виконанні Назарія Яремчика

IV. Оголошення теми, мети уроку.

Мотивація навчальної діяльності.

- Виразне читання поезії «Садок вишневий коло хати...»
- Бесіда:
 - Яка пора року описана?
 - Що робили дівчата?

Як описує поет родину?

Що означає вислів «дочка вечерять подає»?

Історія написання вірша(повідомлення учнів)

5 квітня 1847р. Т.Шевченка заарештували. 17 квітня поета ув'язнили у казематі Петропавловської фортеці (каземат – приміщення у фортеці, де тримали в'язнів). Майже півтора місяця утримували у самотності. Про те, що пережив поет, дізнаємося із його віршів: «Мені однаково», «Ой три шляхи широкії», «Ой одна я, одна...». «Садок вишневий коло хати» - це восьмий вірш циклу «В казематі», написаний у 1847р.

Тема вірша: показ гармонії української природи і щасливого родинного життя.

Ідея: уславлення чарівності природи рідного краю, уславлення людей праці.

Основна думка: мрія про щасливе життя українського народу.

Жанр: пейзажна лірика. Вірш написано у народному стилі, він став народною піснею, покладений на музику Я.Степовим.

Сюжет: Вірш містить опис мальовничої краси весняного вечора на Україні. Тихі сутінки віддзеркалюють гармонію почуттів, спокійну радість буття простої селянської родини.

Бесіда за питаннями:

- Яка пора року і час відображені у творі?
Доведіть свою думку посиланням на текст.
- Що ви «бачили» і «чули», слухаючи вірш?
- Якою постала Україна у мріях поета?
- Чи такою вона була насправді?
- Порівняйте вірш і картину Т.Шевченка «Селянська родина». Який із цих творів більш точно і правдиво відображає тогочасну дійсність?
Обґрунтуйте своє твердження.

(Довідка. Картина Т.Шевченка «Селянська родина» написана у 1843р. під час перебування художника в Україні. В альбомі 1839-1843рр. є три ескізи та етюд до цього твору. Картина зберігається в Державному музеї Т.Шевченка у Києві).

Характеристика	вірш "Садок вишневий біля хати"	картина "Селянська родина"
Почуття	радість	сум
родина	мати, діти, батько,	чоловік, жінка, дитина, дідусь
фон	немає (хата, природа - садок, вишні, вечірня зіронька, соловейко)	хата

проблема	немає (родина кріпаків, але про це не говориться)	родина кріпаків
----------	---	-----------------

- Яким настроєм пройнятий вірш «Садок вишневий коло хати...»?
- Музикою якого характеру можна передати настрої поезії?

Фонозапис твору Я.Степового «Садок вишневий коло хати...»

І.Франко зазначав: Перший рядок торкає смисл зору, другий – слуху, третій – зору і дотику. Спеціальних колористичних акцентів немає, а проте цілість українського весняного вечора постає перед нашою уявою з усіма кольорами, звуками, як жива.

Усне малювання

Уявіть вишневий садок, залитий білим цвітом. Приглушене гудіння хрущів, наповнене ароматом повітря. Тьохкає соловей (Звуки – образи – запахи).

Перегляд експозиції фотоілюстрацій із серії «Мальовнича Україна», об'єднаних темою «весна»

Теорія літератури

Робота з підручником (с. 183) – рубрика «Вчимося висловлювати свої міркування». Учні читають статті і відповідають на запитання після них.

Вправа «карусель»

Добір епітетів до поданих слів створення асоціативних куців.

Матуся: благословенна, близька, бліда, весела, висока, втомлена, гарна, дбайлива, добра, зажурена, заклопотана, засмучена, ласкава, мила, молода, ніжна, печальна, рідна, стомлена, сумна, тиха, турботлива, чепурна, щаслива, ясноока.

Сонце: багряне, блискуче, гаряче, жовте, палюче, пекуче, велике, вечірнє, високе, вранішнє, західне, зимове, золоточе, миле.

Край: батьківський, рідний, далекий, древній, лютий, милий, сонячний, споконвічний, бажаний, благословенний, вишневий, прекрасний, розкішний, чарівний, щасливий, далекий, забутий, чужий.

Закріплення вивченого. Ми доторкнулися до поетичних перлин Шевченкового слова. Що сподобалося? Чому? Які поетичні рядки запали в душу? Що постає у вашій уяві?

Закріплення вивченого(тест):

Ключ: 1-б; 2-в; 3-б; 4-а; 5-в; 6-в; 7-в; 8-б; 9-а; 10-в; 11-а; 12-б.

1. Т.Г.Шевченко народився 9 березня 1914 року в:
 - а) с. Нагуєвичі на Львівщині;
 - б) с. Моринці на Черкащині;
 - в) с. Романівна на Житомирщині.
2. Перша книжка Т.Г.Шевченка:
 - а) «Буквар»;
 - б) «І золотої, й дорогої»;
 - в) «Кобзар».
3. Хто автор повісті про Т.Г.Шевченка «Широкий шлях»?
 - а) Леонід Глібов;

- б) Степан Васильченко;
 - в) Іван Нечуй-Левицький.
4. Степан Васильченко мав створити:
- а) трилогію (три твори);
 - б) дилогію (два твори);
 - в) один твір.
5. Як називається перша частина повісті?
- а) «Над річкою»;
 - б) «У нетрях»;
 - в) «У бур'янах».
6. Хто доглядав маленького Тараса в дитинстві?
- а) мати;
 - б) батько;
 - в) сестра Катря.
7. Художній засіб, за допомогою якого один предмет зіставляється з іншим, чимось на нього схожим?
- а) Епітет;
 - б) метафора;
 - в) порівняння.
8. Троп поетичного мовлення, при якому ознаки і властивості одних предметів і явищ розкривають особливості інших:
- а) Епітет;
 - б) метафора;
 - в) порівняння.
9. У якому поетичному творі Т.Г.Шевченко описує селянську родину?
- а) «Садок вишневий коло хати...»;
 - б) «За сонцем хмаронька пливе...»;
 - в) «Мені тринадцятий минало...».
10. Який поетичний засіб вжито в поезії?
- Стоїть явір, похилився,
Мов козак той зажурився.*
- а) епітет;
 - б) метафора;
 - в) порівняння.
11. Які художні засоби використав Т.Шевченко в поданих нижче рядках?
- І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній, новій,
не забудьте пом'янути незлим, тихим словом.*
- а) епітети;
 - б) метафори;
 - в) порівняння.
12. Із скількох строф складається вірш «Садок вишневий коло хати»?
- а) двох;
 - б) трьох;
 - в) має астрофічну побудову.

Домашнє завдання: вивчити напам'ять «Садок...», повторити визначення термінів «епітет», «метафора», «порівняння».